

Srđan Tadić

ARHITEKTURA

Potrebna nam je srednja klasa

Predstavljamo nominovane autore za evropsku nagradu za arhitekturu "Mies van der Rohe 2013"

Jelena Boljević

Arhitekta Srđan Tadić čiji će rad predstavljati Crnu Goru u konkurenciji za najprestižniju evropsku nagradu na polju savremene arhitekture "Mies van der Rohe 2013" kaže da će to doživjeti kao pravi uspjeh u slučaju da u martu bude među najboljih 40. Ipak, on ima razloga da bude ponosan, jer su osim Saveza arhitekata Crne Gore njegov projekat "Neckom" u Nikšiću predložili i dvoje nezavisnih eksperata od 40 koje delegira ova ugledna Fondacija.

Srđan Tadić kaže da je otvaranje Arhitektonskog fakulteta u Podgorici doprinijelo poboljšanju statusa arhitekture i urbanizma u Crnoj Gori. I to ne toliko kvalitetom koliko kvantitetom - velikim brojem mladih ljudi zainteresovanih za arhitekturu.

"Slažem se sa onima koji misle da je problem tog fakulteta negativna selekcija pa i prevelik broj upisanih. No, isto tako, slažem se da je potreban, na primjer, Pravni fakultet u Andrijevici, ukoliko će on omogućiti nekome da pročita knjigu više", kaže naš sagovornik koji je i radio na tom fakultetu.

"Bio sam na fakultetu od samog njegovog utemeljenja a 2007. godine sa još 10 kolega sam ga napustio, poslije izvlačenja debljeg kraja u sukobu sa dekanom. Srećom, danas volja za saznanjem i potraga za smislom van zanata nije ograničena na profesore. Šteta je ako studenti ne dobijaju dovoljnu dozu idealizma ali, s druge strane, danas zahvaljujući internetu možete pratiti 'bilo svijeta'", kaže Tadić. On dodaje i to da je uloga fakulteta možda baš u tome da izgradi "prosječnost".

"Fakulteti možda i jesu tu za izgradnju prosječnosti. Fakulteti ne radaju genijalce. A nama je potrebna izgradnja tog srednjeg kvaliteta, da kažem solidnosti. Kao što nam sada treba srednja klasa. Svi osjećamo šta nam je u gradovima nasušno potrebno: urednost, higijena, solidnost, održivost, dobra funkcija. Tada će vjerovatno i super kvalitet prirodno doći, u svom omjeru", kaže Tadić.

Zato što nije "našminkan" poslovni centar Neckom biće još ljepši kroz vrijeme - "znaće da ostari", ocijenio je Tadić. Pored njega u tročlanom autorskom timu ovog projekta još su i Grozdana Šišović i Dejan Milanović. Investitor Nikola Kočalo tražio je od njih samo jedno - da kuća bude otvorena i da se ne predstav-

lja lažno, naveo je Tadić.

"Kuća Neckom je ona što se za vrijeme večernih časova modri na ulazu u grad. Po tome je ljudi uglavnom pamte. To je kuća koja je htjela samo da bude iskrena, da "okameni"- formalizuje jedan iskren pristup. Neckom je kao neka enklava. Parče savremenog života u Nikšiću", kaže naš sagovornik. On smatra da sama nominacija za evropsku arhitektonsku nagradu ne znači potpuno priznanje nečemu.

"Osim nominacije možda bi valjalo osvojiti i nagradu. U ovom slučaju veliki uspjeh bi bio ući u izbor od 40 najboljih radova od 300 radova iz cijele Evrope. Tih 40 radova ulazi u katalog i čine putujuću izložbu po evropskim gradovima", objašnjava Tadić.

Ono čime bi se autori Neckom-a ipak mogli pohvaliti je to da su pored SACG-a njihov rad kandidovala i dva nezavisna selektora arhitekture Tatjana Rajić i teoretičar arhitekture Vanja Kučina iz Beograda.

A kada je riječ o savremenoj arhitektonskoj sceni u Crnoj Gori nju bi, smatra naš sagovornik, (u idealnom smislu) činile "arhitekthe koje rade i vode dijalog, novinari koji pišu o tome i naravno, vjerni narod koji je zainteresovan". Takvo nešto, nažalost, još ne postoji.

"Situacija je, u stvari se malo radi arhitektura (posao je koruptivno podijeljen) a još se manje polemize, imamo jedan tekst sedmično u dodatku Vijesti i narod koji je, vjerovatno sa razlogom, nezainteresovan", ocjenjuje Tadić dodajući da i pored svih manjkavosti nekakva scena ipak postoji.

"Ako jednu scenu čine oni koji su "osvijetljeni", ili rečeno popularnim političkim izrazom "vidljivi" onda ja sebe svrstavam među "nevidljive". Ali, to je više stvar slobodnog i spontanog izbora, neke unutrašnje imi-

Finalisti nagrade Mies van der Rohe znaće se u februaru, a svečana dodjela nagrade održava se u maju svake druge godine u Barceloni.

gracije. Taj stav je otprilike - truditi se i raditi van očiju javnosti, u svojoj osami, ne bi li se nešto vrijedno i uzbudljivo pronašlo. Neko će reći - ideološki prevaziđen i beskoristan pristup. Što je možda i tačno", kaže on.

Savremeni crnogorski "arhitektonski pejzaž" kaže Tadić, možemo posmatrati na dva načina. Jedan je optimistički, drugi pesimistički.

"Ako ćemo pesimistično onda je loša arhitektura ozbiljan zagađivač životnog prostora. A vrijeme razgradnje arhitektonskog zagađenja duže je od vremena potrebnog razgradnji plastike. Dakle, biće tu još makar 150 godina. Sa druge strane, (gledano optimistički) mi ipak imamo i dosta nezagađenog prostora. I na kraju nikad nije kasno početi raditi kako treba. 'Nije sve izgubljeno dok smo nezadovoljni sobom', kako je to govorio Sioran."

A recept za popravljanje sadašnjeg stanja u procesu tranzicije teško je naći u samoj struci, smatra Tadić. To bi, prije svega, trebalo biti uvezivanje profesije s nekim opštim antikoruptivnim procesom, zaključio je on.